

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Leodiensis dioecesis

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

Leodiensis Diocesis.

390

*Regio & unde
dicitur.*

*Situs.
Caeli qualitas.
Soli fertilitas.*

*Animalium va-
rietas.*

L *Leodensis Diocesis* nomen ab Vrbe primaria *Leodio*. Huic vero a cæsa Legionè Romana in ea valle, ubi nunc *Leodium*, nomen inditum constanter adfirmat Hubertus Thomas *Leodius*: ipsi quoque Indigenæ vocant *Liege*, quasi *Legionem* dicerent. Alii existimant nomen habere a rivulo quodam ignobili *Legia*, qui tertio ab Vrbe Milliari ortus, intra Urbem Mosæ commiscetur, Vulgo *l'Evêché de Liege*. Adjacet illi ad Boream & Occidentem Brabantia; ad Ortum partim Mosæ, partim Ducatus Limburgensis; ad Austrum Comitatus Namurcensis. Longitudo ejus Milliarium Leodienl. xxxi: Latitudo xv. Aëre gaudet purgato, temperato & salubri; Agro amœno, fertili, omnibus rebus adfluente; inprimis versus Boream, qua Brabantia contermina: ibi Frumenti & omnis generis Fructuum admodum ferax est, nonnullis in locis etiam Vini. Versus Meridiem vero, qua Lutzenburgum & Galliam attingit, paullo sterilior, Montibusque asperior: & Nemoribus (Arduennæ enim saltus totius Gallia, auctore Cæsare maximi, hic passim cernuntur reliquæ) horridior. Hæc facies foli exterior: intus autem & in visceribus, habet Ferri & Plumbi, atque etiam Auri optimi Fodinas, sed Auri parciores. Sunt etiam in Montibus Lapidicina: ex quibus in Magnatum sepulchras Marmor candidi coloris, quod *Alabastrites* Græcis appellatur: & varii coloris eruitur. Sunt & Saxa grandia, fossilia, ad ignem idonea, quæ summo labore, & non nisi cum grandi vitæ discrimine ex altis Montibus, atque etiam sub ipso Mosæ alveo magnis cavernis excavato petuntur, atque in Provincias nostras navibus deferuntur, pretio in singulos annos excedente summam centies mille ducatorum. Hunc lapidem vulgo vocant carbonem Leodiensem, *Charbon de Liege*: Is ubi semel ignem concipit, paullatim accenditur, oleo reslinguitur, aqua vires concipit; Calor ei vehementissimus: quo fit ut Leodieneses tria sibi præ aliis gentibus arrogant; Panem pane meliorem: Ferrum ferro durius: Ignem igne calidiorem. Vsum hujus saxi repertum primum asserunt, Anno c10 cxc1ix, a quodam peregrino, qui Fabro cuidam ferrario eum commostravit. Omni præterea Pecorum genere abundat regio: nec desunt Silvæ, opimas quæ præbent Venationes, jucundaque Aucupia. Hanc regionem ad fidem Christianam conversam tradunt a S. Materno Patavino, primo Tungrensium Episcopo circa annum Domini Centesimum primum. Episcopalis enim sedes quæ nunc Leodiensis est, tunc Tungris erat, mansitque usque ad annum ccc cxc1ix, quo tempore (quum Hunni Duce Arila in Germaniam irrupissent, & Civitatem istam una cum aliis Opidis vastassent) a S. Servatio Trajectum ad Mosam translata fuit: mansitque ibidem usque ad tempora D. Huberti Episcopi, qui Anno septingentesimo decimo tertio, eam Leodium transtulit, ubi etiam nunc visitur. Porro a D. Huberto primo Episcopo Leodiensi usque ad nostra tempora LVII Præfules a Guicciardino numerantur: apud quem plura de his lege. Neque solum hic Præful Episcopus est verum etiam Princeps Imperii, Dux Bovillionensis, Marchio Francimontii, & Comes Lotensis & Hasbania. Veteres hujus Episcopatus Incolæ fuerunt *Eburones, Tungri, Centrones, & Cerafi*. Occupat jam magnam Lotharingæ antiquæ partem, continet namque sub nomine Leodiensis Diocesis, *Ducatum Bovillionensem: Marchionatum Francimontii: Comitatum Hasbania, aut (Hasspogow) & Lotensem:*

Urbes.

Lotensem : multasque Baronias, ut vocant. Numeranturque in hoc Tractu, præter Trajectum, cujus media pars Duci Brabantiae pareat, XXI v. Urbes muris munitæ & CIO CCC pagi templis turrigeris ornati, multæque Abbatiae & Dominia. Urbium nomina hæc sunt : *Leodium*, *Bolionium*, *Francomontium*, *Loots*, *Borchworm*, *Tungri*, *Hoium*, *Hasselt*, *Dinantium*, *Mafacum*, *Stochum*, *Bilsenum*, *S. Trudonis*, *Vifetum*, *Tunium*, *Vorem*, *Bermgun*, *Herck*, *Bree*, *Pera*, *Hamontium*, *Simeium*, *Fossa & Covinum*, ut eas numerat & nominat Guicciardinus. Harum omnium Metropolis est *Leodium*, nonnullis *Augusta Eburonum*, Incolis *Liege*; Teutones *Luyck* & *Lutich* vocant. Urbs antiqua, cujus prima auspicia in Ambiorigem magnanimum Eburonum Regem Hubertus Thomas Leodius refert, quo duce indigenæ per insidias obruerunt Cottam & Sabinum, interfecta Legione una Romanorum, cum v cohortibus, quemadmodum id C. Cæsar lib. v. Commentariorum suorum de bello Gallico prolixè refert. Alii Urbem arbitrantur esse novitiam, conditam a D. Huberto Aquitano; cujus sententiæ error manifestissime ex Monumentorum quorundam & structurarum antiquitate convincitur. Præter *Mosam* & *Legiam* influunt in Urbem alia aliquot Flumina, *Utes*, *Veses*, *Ambinarius*, ex Silva Arduenna orti. Sunt & Fontes illimes & pellucidi tam frequentes, ut multæ privatorum domus binos aut ternos habeant. Urbs ipsa laxa est, Montesque & valles aliquot complectitur; Ambitus ejus est 1 v Italicorum Milliarium. Aedificia ampla, ac præ cæteris superbum est & magnificentum Episcopi Palatium, exstructum a Cardinali Erardo Episcopo Leodiensi. Publicis vero Templorum structuris, five numerum Ecclesiarum spectes, five elegantiam, splendorem, divitias, omnes superat non modo Gallia, sed etiam Germaniæ utriusque civitates. Octo in ea sunt Tempia Collegiata, in quibus divites admodum Canonici : Splendidissimum vero est Templum D. Lamberti, qui tutelæ præest civitatis. Templum hoc Cathedrale est : cujus Episcopus totius ditionis & Dioeceseos Princeps, Canonici Consiliarii; sed ad Canonicatum nemo admittitur, qui non sit aut nobili prognatus stemmate, aut alioqui Doctor vel Licentiat; licetque Canonico (nisi in sacerdotum numerum fuerit cooptatus) resignare beneficium, uxorem ducere, aliud quodvis munus suscipere. In hoc Templo multa admodum sunt vasa magni pretii, multa ornamenta aurea argenteaque: inter alia, statua est D. Georgii ex puro auro, quam Carolus Burgundiæ Dux consecravit. Sunt & quatuor Abbatiae perquam opulentiæ, & Bibliothecis instructissimis exornatæ. Parœciæ intra urbem sunt xxxi cum Ecclesiis totidem. Atque ex his apparet, non immerito a Petrarcha olim scriptum, *Vidi Leodium, insignem Clero locum*. Episcopus jus habet titulumque Principis: tanta tamen libertate & tot privilegiis concessis Civitati, ut pene libera videri possit. Habet enim suos Consules, Scabinos, Magistratum. Studia hic olim magno in honore fuere, adeo ut observatum sit, uno eodemque tempore Leodii 1x Regum Filios, XXI v Ducum, XXXIX Comitum, litteris artibusque humanioribus operam navasse; præter Baronum & aliorum Illustrium Virorum liberos, qui plerique omnes Canonici erant Templi D. Lamberti. *Bolionium*, *Bouillon*, Castellum est quarto *Ivoys* milliari, decimosexto a *Leodio* in Montis vertice mirabili artificio exstructum: sedes Ducum *Buillonensium*. Ab hac nomen habuit *Gotsfredus* Dux Lotharingæ, qui anno CIOXCVI in Concilio generali

generali celebrato Claremontii in Arvernia, una cum Fratribus Eustatio & Balduino sacram militiam suscepit adversus infideles, pro recuperanda Terra Sancta. Quo tempore Illustris ac vere generosus Heros, ut esset ad militiam illam expeditior, Sperto Episcopo Leodiensi Ducatum illum vendidit, majore gloria vendentis quam ementis. Hujus virtute anno c 13 15 capta sunt a Christianis Hierosolyma. Ei cum ab exercitu ob præclara merita regnum Hierosolymitanum cum corona offerretur, negavit (en Principis Christiani petus) se auream coronam aut Regium titulum eo loco suscepturum, in quo Servator humani generis coronam spineam tulisset. *Francimontium* olim Opidum fuit muro clausum, nunc muris disiectis patet: in eo Cardinalis Erardus, quem antea retuli, munimentum exstruxit. Abest Leodio 1 v milliariibus, estque titulo, Marchionatus insignitum. *Tuni* (pagus hic est Francimontio proximus), Metalla sunt plumbi optima, & in montibus vicinis Lapidicinz Marmoreæ. *Tungri* tribus mill. absunt a Trajecto Mosæ, (*Maestricht*) totidem a Leodio: Civitas eorum *Tongren* hodie appellatur, sita ad fluvium *Jecheer*; nomen habet a Tungris Germaniæ populis, qui relicta patria primi Rhenum trajecerunt, & has sibi delegerunt sedes. Vrbs est omnium Brabantiz Civitatum antiquissima. Ab hac urbe usque Lutetiam Parisiorum iter est Mill. Ital. cc quod totum iter lapide constratum fuit, extantibus etiam nunc ejus viæ reliquiis manifestissimis. Argumentum summæ antiquitatis est Templum Herculis intra urbem, cujus statua ante portam etiam hodie conspici potest. *Hoiium*, *Hoy*, habet appellationem a rivulo impetuossimo qui hoc loco in Mosam præceps fluit; distat Leodio v mill. Quarto milliari a Leodio ad Demerum Opidulum est *Bilsen*, & extra illud pagus *Munsterhilsen*. Tertio milliari a Tungris urbs est *S. Trudonis*, vulgo *Saint Truden*, *Centronum*, ut quidam arbitrantur sedes, quorum frequens apud Iulium Cæsarem mentio. Vno milliari a Leodio pagus est *Ebuwe*, quæ Eburonum caput fuisse creditur. Traiecti partem, ut & hoc obiter addam, huic Diocesi accessisse ex donatione Pori, ejusdem Lovanienfis Comititis, scribit Placentius. Reliqua Opida brevitati studens omitto. Fluminibus undique rigatur hæc regio, quorum maxima pars Mosæ miscetur: suntque *Legia*, sive *Legio*, *Vtes*, *Veses*, *Amb-Fluvisina*, *luarus*, *leekel*, *Hoy*, *Vesera*, *VI*, *Voer*, *Vyt*, reliqui per Demeram ad Scaldum deteruntur: uti sunt *Raubeck*, *Stimmer*, *Herek*, *Hesp*, amnes limpidiissimi, qui Piscium fluviatilium genus omne abunde subministrant. Fons hic fuit de quo litigant inter se Viri docti. Alii contendunt esse adhuc intra urbem: alii (quibus adsentitur accuratissimus Scriptor & qui hujus rei fidem singulari cura experiri voluit Lud. Guicciardinus) extra eam, sesquimilliari a Limburgo, v mill. a Leodio, v 1 1 1 a Tungris, iuxta *Spa* vicum, in Nemore quodâ amœno & jucundo, parte *Silvæ Arduennæ*. Hujus fontis mirabilis efficacia in morbis desperatissimis, Phtisi, Hydrope, Febribus atq; aliis. Montibus etiam Regio hinc inde attollitur, in quibus divites Fodinæ, de quibus supra. Silvæ etiam pafsim umbrosa; Arduennæ portiones sunt Silvæ Iulio Cæsari celebratissimæ. Ejus Portiuncula Comitatus Namurcensi vicina *Salsus Marligianus* dicitur. Atque hæc hæcenus de Diocesi Leodiensi: nunc ad reliqua Pergamus.

D d d

Qui

Montes:
Silvæ.